

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА – проблеми, сьогодення, перспективи

*Матеріали П'ятої науково-практичної конференції
(28–29 вересня 2017 р.)*

КИЇВ – 2017

Дудар Ольга Володимирівна

кандидат історичних наук, доцент

Інститут післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ В РОБОТУ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ м. КИЄВА

Музейний простір є середовищем, в якому освітня робота може набувати більш творчих форм. Щоб зростаюча особистість відчувала себе в музейних залах впевненіше, там мають діяти якомога більше програм для наймолодших гостей. Та найчастіше музеї зорієнтовані на учнів, “головно залучаючи до співпраці аудиторію молодшого шкільного віку, робота з якою зводиться до опису власних дій, участі у спільній діяльності” [1, 4]. На нашу думку, відвідування музеїв має розпочинатися раніше. Якщо культура відвідування музеїв не починає формуватися в дошкільному віці, надалі складніше налагодити систематичну роботу з дітьми. Певний час буде витрачено на адаптацію до особливостей освітньої діяльності в музеї.

Вивчити стан справ у Києві дозволили опитування вихователів ДНЗ, які проходили курси підвищення кваліфікації протягом 2013–2017 рр. Зважаючи на кількісні показники відвідування музеїв вихованцями дитячих садків, педагоги не завжди налаштовані на співпрацю з класичними музеями. Основними причинами такої ситуації вихователі називають нестачу фахівців у роботі з дітьми дошкільного віку в музеях та невелику кількість відповідних програм, різні бюрократичні нюанси та низький рівень зацікавленості батьків у подібних заходах.

Не маючи можливості систематично відвідувати класичні музеї, освітяни ДНЗ вдаються до створення власного музейного середовища. У Києві цікавий досвід у цьому напрямку має НВК (навчально-виховний комплекс) “Кияночка”, вихованці якого проводять заняття в етнографічному музеї українського побуту “Світлиця”, у музеї історії рідного міста Києва та в Аптеці-музеї. ДНЗ № 518 має невеликий музей художника Г. Світлицького, відповідно до експозиції якого були розроблені тематичні екскурсії “Світлицький – майстер місячного світла”, “Світлицький малює Біблію”. У багатьох закладах вихователі й батьки збирають предмети старовини, проводять виставки ялинкових іграшок, дитячих книг, вуличних знаків, народного вбрання, малюнків, використовуючи при цьому елементи музейної педагогіки.

Аби підтвердити ефективність навчально-виховної діяльності на базі власного середовища, педагогічний колектив НВК “Кияночка” ініціював проведення науково-експериментального дослідження ефективності використання елементів музейної педагогіки в освітньому процесі закладу. Робота тривала протягом 2011–2015 рр., її результати підтвердили значний позитивний вплив проведення занять у музейному середовищі на розвиток дітей. Педагоги зауважують, що “вихованці “Кияночки” мають можливість не тільки доторкнутись і потримати кожну річ, але й практично використовують їх на своїх заняттях. Можна покласти ляльку в колисочку і поколисати, справжнім рогачем поставити в піч горщика, попрасувати рубелем та качалкою рушник, приміряти чоботи та жупан, покрутити старовинну прялку. Також люблять діти виготовляти своїми руками народні іграшки, ліпити з глини український посуд, вишивати серветки, розписувати писанки” [2, 1]. Такі форми активності не завжди можливі в експозиції класичних музеїв,

що утруднює сприйняття матеріалу дітьми. Адже у ранньому віці дитина вивчає об'єкт не лише візуально, дуже важливо відчувати його тактильно, мати можливість гратися предметами, які їй цікаві. Під час дослідно-експериментальної роботи психолог відстежував розвиток пам'яті, мислення, уваги, уяви, здатності зосереджуватися на поставленому завданні, формуванні художньо-естетичної культури, естетичних потреб і почуттів, інтересів до пошукової і дослідницької роботи. Результати моніторингу підтвердили позитивний вплив форм і методів музейної педагогіки на розкриття потенційних можливостей кожного вихованця й учня, продемонстрували позитивні зміни в динаміці розумового та інтелектуального розвитку дітей. Педагоги і батьки підтверджують висновки про сформований інтерес до відвідування музеїв, набуття комунікативної компетенції та зростаючий інтерес до різних видів творчої й проектної роботи.

В.М. Любарова, яка досліджує досвід ДНЗ у сфері музейної педагогіки, вважає, що функціонування музею при освітньому закладі “розширює “середовище існування” дитини вже з дошкільного віку, є місцем її інтелектуального відпочинку. Специфікою такого музею є те, що він “служить” своїм організаторам, які є і творцями, і “користувачами” створеного” [3, 2]. Цей аспект окреслює О.В. Караманов, зазначаючи, що однією з переваг музейного освітянського музейного простору є можливість “ознайомлення з предметом у безпосередній взаємодії з ним (потримати в руках, спробувати завести механізм, виконати з його допомогою певне завдання тощо)” [4, 6].

Але поруч з багатьма перевагами, така форма роботи має певні недоліки. Діти працюють у звичному середовищі, знижується ефект від візуального впливу, оскільки освітянські музеї значно поступаються рівнем наповнення колекції та формування експозиції. Також діти частіше працюють з вихователями чи керівником музейного проекту. На нашу думку, це дещо обмежує розвиток комунікативної компетентності.

У ДНЗ № 444 дослідно-експериментальна робота ведеться за іншим принципом: група вихованців з батьками відвідують музеї, виставки, картинні галереї. Кожен візит сплановано заздалегідь, до нього готуються і діти, і вихователі, і співробітники музею. Заняття проходить у декілька етапів: ознайомлення з новим матеріалом, дидактичні ігри та невеликий майстер-клас. Такий принцип дозволяє утримувати увагу дітей та підвищує їхній інтерес до музейних заходів. На наш погляд, така система певним чином враховує теорію навчання Девіда Колба з урахуванням вікових особливостей вихованців ДНЗ, оскільки поєднує “чергування концептуалізації досвіду, умоглядного спостереження, абстрактної концептуалізації та активного експериментування” [5, 6].

У свій час поштовхом для застосування елементів музейної педагогіки у ДНЗ № 444 стала зустріч з народною художницею України Лізою Мироною. Діти почали малювати у стилі декоративного розпису (наївного малярства), відвідували Національний музей українського народного декоративного мистецтва, де експонуються роботи Л. Мироною, а надалі такі заняття стали частиною певної системи. За час проведення дослідно-експериментальної роботи вихованці відвідували Національний музей українського народного декоративного мистецтва, Водно-інформаційний центр (Музей води), Національний музей “Київська картинна галерея”, проект “Вікна” у Мистецькому Арсеналі, галерею Євгенії Гапчинської, виставки у Київському міському будинку природи.

У ході музейно-педагогічного діалогу педагоги і співробітники музеїв зрозуміли, яким чином має відбуватися процес пошуку та інтерпретації інформації про кожний музейний експонат, як впливають на його розуміння індивідуальні особливості дитини, як краще організувати роботу з музейним експонатом з метою збільшення його емоційного впливу. Було вироблено певні рекомендації щодо попередньої підготовки і закріплення матеріалу під час занять у ДНЗ. Але декілька досліджень не можуть виробити узагальнену систему, тому хотілося б, щоб робота в цьому напрямку активніше проводилася і в інших містах України.

Сучасна музейна педагогіка в Україні розвивається в руслі проблем музейної комунікації і спрямована на вирішення завдань активізації творчих здібностей особистості. Музеї приваблюють дитину, пробуджуючи її активність своєю предметністю, реальністю і унікальною конкретикою. Тому важливим напрямом співпраці має стати пошук реального діалогу між музеєм та навчальними закладами і розвиток партнерської взаємодії у напрямку реальних змін у змісті та якості вітчизняної освіти.

Примітки

1. Караманов О. В. Сучасні тенденції розвитку музейної педагогіки в Україні // Матеріали науково-практичної конференції “Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи” (Київ, 24–25 вересня 2013 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. – К.: НКПІКЗ, 2013. – С. 35-37.

2. Музей “Світлиця” НВК “Кияночка”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiyanochka.kiev.ua/diyalnist/muzeji-kiyanochki>

3. Любарова В. Створення музейного освітнього простору в ДНЗ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipro.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1572

4. Караманов О. В. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3. – С. 5-12.

5. Елс Гохстрат, Анемарі Велс Гейн. Теорія навчання Девіда Колба в музеї. – К., Музейний простір. – 2015. – 96 с.